

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **5**

Çivi Yazısından Harf Yazısına

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Sümer dilinden daha önce söz ettim ve Türkçe ile olan ilişkisine **Kök Dil Arayışı** başlıklı yazımda değindim. Sümer yazısının resimsel (Piktografik) olarak başlamış, fakat zaman içinde karmaşık çivi yazısına dönüştürülmüştür. Bu dönüşümü alttaki resimde görmekteyiz.

Resimdeki kil tablet yaklaşık 5,000 yıl eski olup Sümer kültürüne aittir. Uruk şehriden bunun gibi pişmiş kilden birçok kayıtlı tablet ele geçmiştir.

Bu tablette görülen şekiller yazıdan daha çok resim görüntüsü vermektedirler. Bu simgesel anlatımın zaman içinde nasıl değiştiğini alttaki resimde, bazı örnekleri ile görmekteyiz.

	M.Ö. 3200	M.Ö. 3000	M.Ö. 2400	M.Ö.1000
sag BAŞ				
gin GIT				
a SU				
muşen UÇAN				

İlk şekil "sag" sözcüğü olup /baş/ olarak tanımlanmıştır. Oysa ki bu sözcüğün aslı "sang" şeklinde olması gerekir. Çünkü Ön-Türkçe telaffuzunda /ng/ daima birlikte genizden seslendirilmiştir. Bu açıdan **sang** = **saygın** olup toplumda önemli ve sayılan kişiye işaretir.

Nitekim, Japonca da "san" /saygın/ demektir. Şu halde resim saygın kişiyi belirtmektedir.

Bu şeklin zaman içinde nasıl değiştiğini ve M.Ö. 1,000 yıllarında tanınmaz bir şekle dönüştüğünü görmekteyiz. Keza, ikinci şekilde bir bacak görülmekte ve bu şeklin bacak anlamında /gin/ sözcüğünü ifade ettiğine sümerolog uzmanlar karar vermişlerdir. Oysa ki Türkçe kökenli bu şekil tek bir bacağı ifade etmek yerine, yürümek eylemini belirten /git/ sözcüğüdür. **Gin** ile **git** arasındaki yakın ilişki bu görüşe kesin destektir.

Üçüncü sırada görülen şekil açıkça dalgalı suyu belirtmektedir. Bu şekil Ön-Türkçe damga yazısının OZ damgasıdır. Bu damganın da zaman içinde iki dikey çizgiye dönüştüğü görülmektedir. Sümer dilinde /a/ sesi ile belirtilen **su**, Arapça /maa/ ve kadim Mısır dilinde /mu/ oluşu ilginçtir.

Dördüncü sırada görülen şekil açıkça bir kuşu simgeliyor. Bu şekil de önceleri herkes tarafından anlaşılabilir iken, zamanla tanınmaz bir çivi yazısı sözcüğe dönüşmüştür.

Öyle anlaşılıyor ki, tam kavramlar ifade eden ve **logografik** bir yazı türü olan Sümer yazısı, zaman içinde karmaşık Babil ve Asur çivi yazısına dönüşmüş, anlaşılabilir ve uzmanlık gerektiren karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Bu gelişime karşı, doğu Akdeniz kıyılarında Ugarit şehrini kurmuş olan Ön-Türk kökenli kültür çivi yazısını

'a	b	g	h	d	h
w	z	h	t	y	k
s	l	m	d	n	z
s	c	p	s	q	r
t	g	t	i	u	s ₂

basite indirgeyerek **ilk harfa dayalı abeceyi** geliştirmiştir. Üstteki resimde Ugarit abecesine ait 30 harfi görmekteyiz. Doğu Akdeniz kökenli Finike költürü, Ön-Türk damgalarından esinlenerek 22 harfli Finike abecesini geliştirmiştir.